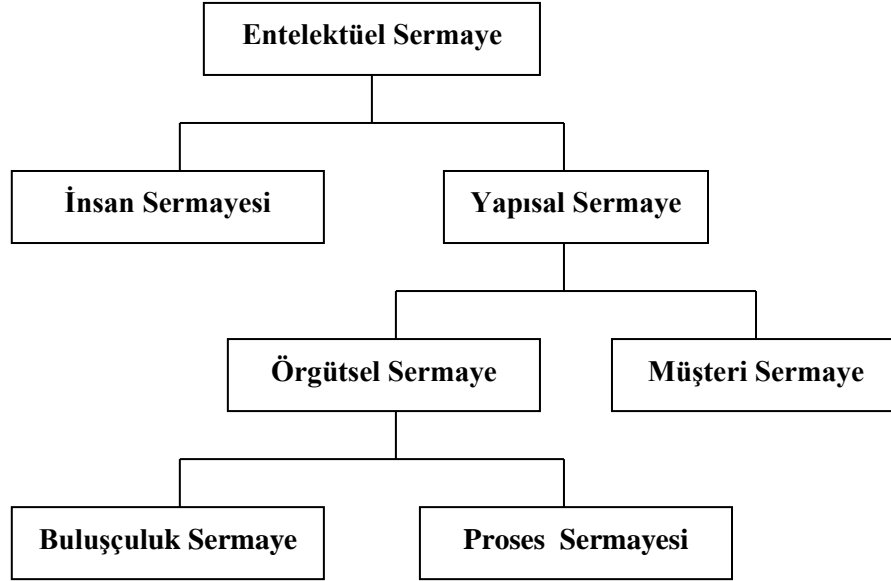

ENTELEKTÜEL SERMAYE

1. Entelektüel Sermayenin Anlamı, Kapsamı, Önemi ¹

Anlamı: İşletmeler üç tip sermaye kullanarak çalışmalarını sürdürürler. Bunlar:

- Fiziksel Sermaye (Fabrika, teçhizat, stoklar, vb.)
- Finansal Sermaye (nakit, yatırımlar, alacaklar, vb.)
- Entelektüel Sermaye.

Burada entelektüel sermaye sadece patentler, entelektüel mülkiyet hakları, telif hakları gibi soyut varlıklar şeklinde tanımlamak yeterli değildir. Entelektüel sermaye “daha yüksek değerli varlıklar üretmek için şekillendirilmiş, elde edilmiş ve güçlendirilmiş, entelektüel madde”dir.

Veri: Yapılan işlemlerin belli biçimlerde tutulmuş kayıtlarıdır.

Enformasyon: Genelde belge şeklinde yada görsel veya işitsel bir mesajdır. Fark yaratan veri olarak da düşünülebilir.

Entelektüel Varlık: Değer yaratan bilgi (lisanslı patentler, uygulanan knowhow).

Entelektüel Mülkiyet: yasal sahiplik taşıyan bilgi (patentler, ticari marka)

Entelektüel Sermaye: Değer yaratma potansiyeli olan bilgi.

¹ Thomas A. Stewart, Entelektüel Sermaye, Konkent Kitap, s. 332.

Entelektüel sermaye, bilançoda görünmeyen varlıkları kapsar. Ölçülmeyeni ölçer. Kişiler, fikirler ve bilgi arasındaki ilişkileri ortaya koymak için yapılan araştırmadır.

Entelektüel sermaye, işletmenin işlevlerini nasıl dizayn etmesi ve faaliyetlerinin sürdürülmesi için neyi korumak zorunda olduğunu belirlemesi için gerekli uygulamaya geçirilmiş fikirlerden oluşu. İşletmenin daha iyi işlev görmesi, onun performansını veya rekabet avantajını gösterir.

- Entelektüel sermaye, işletme bilançosundan tam olarak elde edilmeyen görünmeyen varlıkların toplamıdır.
- Entelektüel sermaye, rekabet üstünlüğünün kalıcılığının sağlanmasının temel kaynağıdır.²
- İşletmenin entelektüel yönetimi önemli bir yönetsel sorumluluktur.
- Entelektüel sermayedeki artış veya azalış entelektüel performans adlandırılabilir ve ölçülebilir ve görülür hale getirilebilir.
- Entelektüel sermayeyi ölçmek ve görünür hale getirmek için sistematik bir yaklaşım, işletmelerin türüne, büyüklüğüne, yapısına, sahiplerine ve coğrafyasına bağlı olmaksızın artan bir şekilde değerli hale gelmektedir.³

2. ENTELEKTÜEL SERMAYENİN UNSURLARI VE TEMEL BİLEŞENLERİ

2.1. Entelektüel Sermayenin Unsurları

2.1.1. Vizyon

Geleceğin önüne bugünü koyma.

2.1.2. Misyon/Misyonerlik

Entelektüel sermayenin mantığını ve anlamını kavramaya/kavratmaya ilişkindir.

2.1.3. liderlik

Entelektüel sermayenin işlevselliğini ve diğer işlevlerle ilintilendirilmeye ilişkin veri değerlendirme ve mantıklı çıkartımlar üzerinde odaklaşır.

² www.bzdyayincılık.com.ES (Entellektüel Sermaye).

³ www.bzdyayincılık.com.ES (Kuruluşların Yeni Zenginliği).

2.1.4. Teknoloji

Bilginin toplanması korunması ve paylaşılmasına ilişkin bileşim sistemini kapsar.

2.1.5. Süreçleme

Somutlaştırma

2.1.6. Süreklileştirme

Geleceğe yatırım yapmak.

2.1.7. İnanmak ve Çalışma Yapma

ES inanmak ve bunun için çalışma ve geliştirme yapmaktır.⁴

2.2. Entelektüel Sermayenin Bileşenleri

2.2.1. İnsan Sermayesi

Başarıda sürekliliğinin sağlanması, kurumun bilgi, deneyim ve becerilerinin artırılmasına bir başka deyişle çalışanların kişisel gelişimlerine yapılacak olan yatırımın ön planda tutulmasına bağlıdır. Bir başka anlamda çalışanların sahip olduğu bilgi, beceri ve davranışlarının toplamıdır.

2.2.2. Yapısal Sermaye

Kurumun ürettiği bilginin tescil edilmesi, herkes tarafından bilinmesidir. Bu şekilde uzmanlık, bilgi deneyim,. Kuruma mal olur ve ihtiyaç duyulduğunda ulaşılabilir.

Başka bir deyişle; Çalışanların entelektüel çabalarının sonuçlarıdır. Süreçler, rutin uygulamalar, bilgi sistemleri, patentler, kavramlar, modeller gibi.⁵

2.3. Müşteri Sermayesi

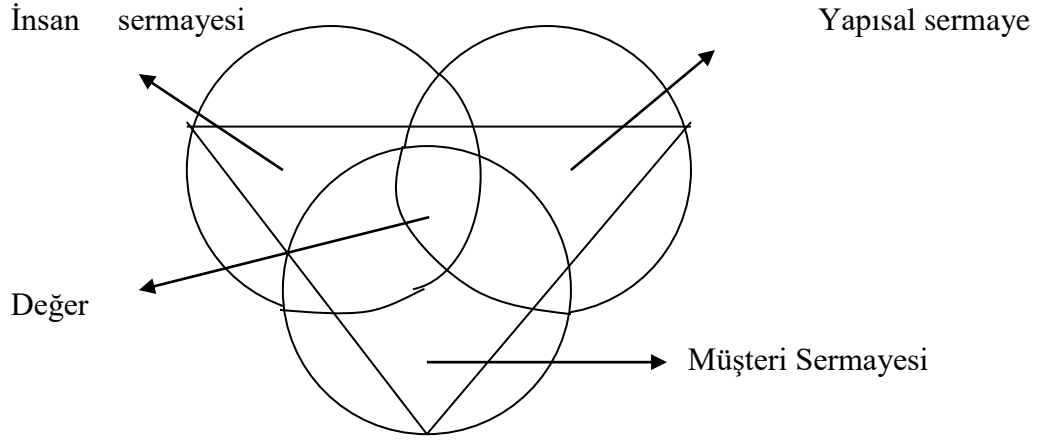
Kurumun ilişkide olduğu kişi kurum ve kuruluşların tatmini ve bağlılıklarıdır.

⁴ Yd. Doç. Dr. Gürcan papatya, www.informag.com.tr.İşletmecilik Dünyasının Refleksi. ES Asimetrisi.

⁵ www.shop.link.com.tr.Ekim-Aralık 2000, Sayı: 4, İnsan Kaynakları ve ES Yönetimi.

Firmalar tıpkı elemanlarına ve yapılarına yaptıkları gibi müşterilerini de yatırım yapmak zorundadır. Müşteri sermayesi bir çok bakımdan insan sermayesine benzer. İnsanlara sahip olamayacağımız gibi müşterilere de sahip olamayız.

ENTELEKTÜEL SERMAYENİN BİLEŞENLERİ

Bilgi Akış Çizelgesi⁶

Entelektüel sermayenin önemi: Koç Sistem Genel Müdürü Bülent Gönç yeniden yapılanmasını anlatırken, entelektüel sermaye kavramı üzerinde de durdu. Yeni ekonomide, şirket çalışanlarının bilgi birikimleri ve oluşturacakları know-how'un kapasitesinden meydana gelen entelektüel sermayenin ön plana çıkacağı savunan Gönç, şirket bilançolarında da böyle bir kalem bulunacağını vurguladı. Bir şirketin entelektüel sermayesi, bilançosundan bile önemli olduğuna savunan Gönç, örnek olarak “Mesela Microsoft, cirosu 17 – 18 milyar dolar olan bir şirket, ama 350 milyar dolarlık piyasa değeri var. Öte yandan General Motors 180 milyar dolarlık cirosu olan bir şirket olduğu halde piyasa değeri belki 100 milyar dolar. Yeni entelektüel sermayenin önemi yavaş yavaş çıkıyor ve gelecekte daha da çok çıkacak”

Yukarıdaki örnekten de anlaşılacağı gibi entelektüel sermaye işletmeler açısından vazgeçilmez bir unsurdur.⁷

⁶ www.danismend.com: Entelektüel Sermaye.

3. ENTELEKTÜEL SERMAYENİN YÖNETİM SÜRECİ

3.1. Oluşturulması

- İşe strateji ile başlayın: Her iş yerinde ya da iş yeri biriminde bilginin rolünü tanımlayın. Bir bölümde bir numaralı öncelik yeni ürünler olabilir; bir başkasında imalatla ölçek ekonomileri sağlamalara yönelik yeni yatırım giderleri olabilir.
- Rakiplerin stratejilerini ve patent portföylerini saptayın.
- Kendi portföyünüzü sınıflandırın. Elinizde ne var, neleri kullanıyorsunuz ve en önemlisi iş yerinde bundan kim sorumlu olmalı?

3.2. Korunması

- Entelektüel varlıklarınızın maliyetini ve değerini biçin, hangilerinin elde tutulacağına, satılacağına ya da bırakılacağına karar verin. Dow, elinde bulunan ve alınması beklenen bütün patentlerini halihazırda kullanılan, ticari kullanım potansiyeli taşıma ya da şirketin ilgi alanına girmeme durumlarına göre sınıflandıran bir kayıt tutmaktadır.
- Yatırım yapın: Bilgi varlıklarınız hakkında öğrendiğiniz şeylere bakarak, bilgidен yararlanarak için doldurulması gereken boşlukları ya da rakipleri savuşturmak için tıkanması gereken delikleri belirleyin. Ar-ge çalışmalarını bu alanlara yöneltin ya da edinilmesi gerekli teknolojiyi arayın.

3.3. Geliştirilmesi

Bilgi portföyünüze bir araya getirin ve işlemi sürekli yenileyin “Küçük fikirleri göz ardı edecek ölçüde “büyük” fikirlerin büyümesine kapılmayın.”⁸

⁷ www.activefinans.com: Yeni ekonomide Entelektüel Sermaye Öne Çıkacak .

⁸ Prof. Dr. Ali AKDEMİR, S.D.Ü. İ.İ.B. Fakültesi Dergisi, S: 68

4. ENTELEKTÜEL SERMAYE YÖNETİMİNİN ETKİNLİK KOŞULLARI

Bu bağlam işlemlerin ES'yi oluşturma, geliştirme ve yönetme gereksinimleri netleştirmektedir. Özellikle zekanın keşfi, fikirlerin paylaşılması stratejik ve fiziksel gelişmelerin desteklenmesi, yaratıcılığın tahrik edilmesi denenmemiş yöntem ve yaklaşımların gözetilmesi, analogik düşünme ve metaforun yaşanılması, böylece farklı-yeni sonuçlara ulaşılması; bunu yaparken sonuçların, amaçların ve düşüncelerin bir vizyon içinde ele alınması, gerçeğin peşine düşme ve yaşam felsefesi olarak içselleştirme gerek koşulları sağlanmalıdır ve bu yöneticilerin-iş görenlerin görünür ve süregelen bir amacı olmalıdır.⁹

ES bilgi yönetiminden öte farklı İS+YS değerlerinin yaratılması, değerlerin yararlı hale getirilmesi, geliştirilmesi ve değerlendirilmesini kapsar. Ve ES işletmenin gelişme sürecini tanımlar. Bu sürecin değeri parasal bir anlam taşımaz. Ötesinde işletmenin öğrenme ve yeni rekabet düzeyine uyumunu niteler. Değer artışı ve yaratılışını kapsar. ES'yi geliştirme boyutu şu kapsamda öngörülür:

- a- **Misyon/Misyonerlik:** Bu adım ES mantığını ve anlamını kavramaya, kavratmaya ilişkindir.
- b- **Ölçüm:** Veri alt yapısı ve bilginin geliştirilmesi
- c- **Liderlik:** ES'in işlevselliğini ve diğer işlevlerle ilintilendirilmeye ilişkin veri değerlendirme ve mantıklı çıkartımlar üzerinde odaklaşma.
- d- **Teknoloji:** Bilginin toplanması, korunması ve paylaşılması
- e- **Yararlanma:** Bilginin aktarılması, el değiştirilmesi herkesin bundan yararlanması
- f- **Süreklileştirme:** ES'in yenilik sermayesi haline getirilmesi.¹⁰

⁹ Yrd. Doç. Dr. Gürcan PAPATYA, infomag.com.tr

¹⁰ Yrd. Doç. Dr. Gürcan PAPATYA, infomag.com.tr

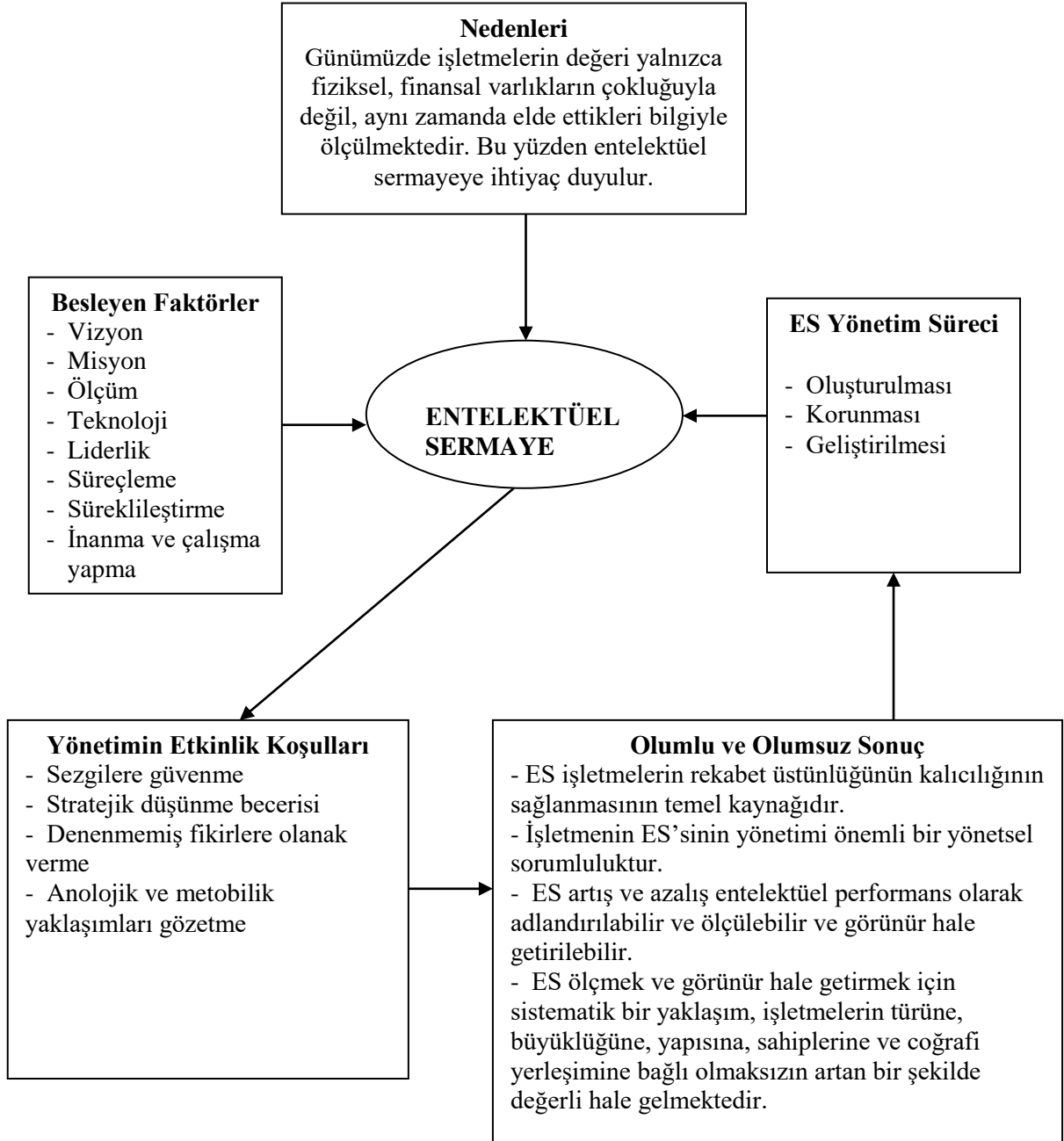
5. TÜRKİYE İŞLETMELERİ ETKİNLİĞİNDE BİR DEĞERLENDİRME

“Koç sistem, hizmetleri geliştirme ve farklılaşma alanı olarak değerlendirilerek standartlar dışında müşteriye ve sektöre göre biçimlendirilen bir hizmet yönetim biçimi geliştirmiştir.” Diyen Gönç günümüzde müşteri ilişkileri yönetiminin büyük önem kazandığı dikkat çekti. Koç Sistemi Genel Müdürü Bülent Gönç, şirketin yeniden yapılanmasını anlatırken, entelektüel sermaye kavramı üzerinde de durdu. Yeni ekonomide, şirket çalışanların bilgi birikimleri ve oluşturacakları know-how’un kapasitesinden meydana gelen entelektüel sermayenin ön plana çıkacağını savunan Gönç, şirket bilançolarında da böyle bir kalem bulunacağını vurguladı.

“Benim inancım 2005 yılında bilançolarda entelektüel sermaye diye bir satırın olacağı ve şirketin değerinin sahip olduğu entelektüel sermaye ile ölçüleceği yönündedir. Biz de Koç Sistem olarak şu anda uygulamaya koymuş olduğumuz toplam kalite ve bilgi yönetimi projeleri ile entelektüel sermayemize en üst noktaya girmeyi amaçlıyoruz.”¹¹

¹¹ www.activefinans.com.Yeni Ekonomide ES Öne Çıkacak.

ENTELEKTÜEL SERMAYE AKIŞ ŞEMASI

SORU VE CEVAP

ES veri enformasyon ve bilgi arasındaki ayrımlar bir yana bırakıldığında nasıl ve kaç tane biçim alır?

- Bunlardan birincisi yarı kalıcı bilgi bütünü, yani bir görev, kişi ya da kuruluşun çevresinde gelişen uzmanlıktır. Bu tür uzmanlık alanları, iletişim liderlik becerileri, şirketi tercih eden müşterilerin gerçekte neye para ödediklerini ve bunun nasıl fiyatlandırılması gerektiğini (değer teklifi) bilmek, bir kuruluşun proseslerine, değerlerine ve kültürüne aşinalık olabilir. Bilgi varlıklarının ikinci türü olguları, verileri, enformasyonu önümüze getirerek yada uzmanlığı ve buna eklenen unsurları bunlara gerek duyan kişilere gerek duydukları anda ulaştırarak bilgi bütününe çoğaltan araçlardır.

ES yönetilmesinin temeli nedir?

- Bilginin (ham madde) işletme örgütü için değerli bir şekle (bilgi ürünü) dönüştürülmesini yönlendirmektir. Bireyin bilgi ve yeteneği, “dönüştürülmeden ve güçlendirilmeden” de ruhsal anları da birey için bir değer yaratabilir. Ama böylece yararlanılmamış, gizli bir organizasyonel kaynak olarak kalmış olur. Bireyin bilgisi kullanılmaya ve organizasyonel değeri yaratmak için paylaşılmaya bir kez başlandığı zaman bu katma değer “ürün artık entelektüel sermayenin bir parçası haline gelir.”

Yapısal sermayenin hizmet etmesi gereken amaçları nelerdir?

- İki tane amacı vardır. Bunlardan ilki aktarılabilecek bilgi bütünlerini düzen altına almak, tersi durumda kaybolabilecek tarifleri korumaktır. İkinci amacı ise insanların tam zamanında devreye girecekleri biçimde verilere, uzmanlara ve uzmanlığa – bilgi bütünleri dahil – ulaşması sağlanmaktadır.

